

فهرست

۱۳	پیشگفتار مترجم.....
۲۱	معرفی کتاب توسط دفتر ملی کودکان در انگلستان.....

۲۳	فصل اول - چرا مطالعه این کتاب مهم است.....
۲۶	مشارکت همگانی موثر.....
۳۰	رفتار افراد نشانه چیست؟.....
۳۵	مطالعه موردی در زمینه سیاستگذاری کودک محور.....
۳۹	ویژگی های مدرسه سالم
۴۱	سلامت روانی و بهزیستی

۴۳	فصل دوم - نتایج تحقیقات و مشاهدات در زمینه رشد عاطفی ...
۴۴	واقعیتهايی در مورد کودکان و نوجوانان
۵۴	چرا سلامت عاطفی برای یادگیری و موفقیت لازم است؟.....

فصل چهارم - کمک به رشد عاطفی و اجتماعی دانش آموزان....	۱۴۱
باشگاه های صرف صباحانه و بعد از مدرسه.....	۱۴۲
اجتماعات یا شوراهای مدرسه	۱۴۵
آموزش فردی، اجتماعی و سلامت (PSHE)	۱۴۷
رویکردهای بین رشته‌ای و درسی	۱۵۶
فصل پنجم - کمپین تبلیغاتی و آگاهی رسانی درمورد رویدادها ..	۱۵۹
کمپین ملی و ارتقاء آگاهی رسانی در مورد رویدادها ..	۱۵۹
هفتۀ ضد قلدری	۱۶۹
فصل ششم - ارتقای آرامش، مدیریت خشم و کاهش استرس ...	۱۷۳
زنگ دایره	۱۷۴
بهبود یادگیری از راه هماهنگی و تمرکز	۱۷۴
تجسم	۱۷۵
فضای ایمن	۱۷۶
مسابژ در مدارس	۱۷۶
نمونه‌ای از برنامه لمس ایمن در مدرسه.....	۱۸۰
فصل هفتم - بازی و خلاقیت.....	۱۸۹
ارائه تجرب جدید و حمایت از استعدادها	۱۹۸
رویکردهای خلاقانه برای تقویت سواد عاطفی	۲۰۰

تحقیقات درباره نحوه کارکرد مغز برای یادگیری.....	۶۳
اهمیت روابط انسانی	۶۷
اثرات رابطه موثر	۷۶
نشان بدھیم به آنها توجه داریم	۷۶
تقویت تاب آوری و مقاومت عاطفی	۷۷
تامین نیازهای کودکان	۷۹
پاسخ به نیازهای کودکان و نوجوانان آسیب پذیر	۸۴
درک نیازهای کودکان و پاسخ به آنها به شیوه‌ای مؤثر	۸۶
حمایت از دوره انتقال یا گذار	۸۹
انتقال از دوره ابتدایی به دوره دبیرستان	۹۴
فصل سوم - رشد عاطفی و اجتماعی دانش آموزان	۹۹
شروع کنید	۱۰۱
نهیه خط مشی یا چارچوب سیاستگذاری برای مدرسه	۱۱۱
سلامت عاطفی و بهزیستی کارکنان	۱۱۲
همیاری	۱۱۵
همیاری کارشناسان: کودکان و نوجوانان	۱۱۵
حمایت از اولیاء و جامعه محلی	۱۲۱
همیاری با متخصصینی که در مدرسه و خارج آن کار می کنند... ..	۱۳۴
توسعه فرهنگ و محیط حمایت آمیز در مدرسه	۱۳۶
محیط مدرسه	۱۳۸

برنامه‌های آموزشی ارائه شده در مدارس کشور ما در مقایسه با آنچه در مدارس کشورهای صنعتی و پیشرفته دنیا ارائه می‌شود صرفنظر از روش‌های تدریس و امکانات آموزشی، تفاوت چندانی ندارد. به همین جهت دانش‌آموزان پرتلاشی که غالباً با مساعی معلمان شایسته و اولیا دلسوز خود فارغ‌التحصیل گشته، و در دانشگاه‌های معترج جهان ادامه تحصیل می‌دهند معمولاً از موفقیت بالایی برخوردار می‌گردند. معهذا بسیاری از همین فارغ‌التحصیلان به رغم موفقیت درسی خود، زمانی که دیگر از نظارت و مراقبت خانه و مدرسه رها شده و لازم می‌آید که زندگی تحصیلی، اجتماعی یا شغلی خود را مستقلابه دست بگیرند، با مسائل و مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌شوند. مسائل مربوط به وابستگی‌های عاطفی، کمبود اعتماد به نفس، وجود اضطراب، مشکلات تصمیم‌گیری، فقدان مهارت‌های لازم برای برقراری ارتباط با دیگران در جامعه باز و

فصل هشتم - خدمات حمایتی در مدرسه	۲۰۵
پاسخگویی به زمان‌های بحرانی و رویدادها.....	۲۱۰
راهنمایی و حمایت فردی	۲۱۵

فصل نهم - رشد حرفه‌ای کارکنان	۲۱۹
یادداشت‌هایی برای کارکنان.....	۲۲۲
افراد تأثیرگذار و مهم زندگی.....	۲۲۴
شكل‌گیری پاسخها در مغز.....	۲۲۵
تأمین نیازهای رشد	۲۳۸
چالش‌های خلاقانه	۲۵۲

و مدرسه برقرار می‌کند. در صورت برقراری یک رابطه مطلوب به ویژه در اوان کودکی، یعنی روابطی مبتنی بر دلبستگی، پذیرش بدون قید و شرط و القا حس ارزشمند بودن به کودک، این فرایند، شکل‌گیری روابط اجتماعی کودک را تسهیل می‌کند و در او توانایی لازم را برای سازگاری به ویژه در دوران گذار به مراحل بعدی زندگی و به هنگام بحران یا شرایط دشوار ایجاد می‌کند.

یکی از چالش‌های عمدۀ مدارس، تقویت رشد عاطفی و اجتماعی کودکان و کمک به آنها در شناخت و کنترل احساس‌ها و هیجان‌های خود و کسب مهارت برای برقراری ارتباط‌های مثبت با دیگران است. تامین سلامت عاطفی و بهزیستی کودک در مدرسه، نه تنها به عنوان حق مسلم او برای برخورداری از سلامت روانی مطرح است بلکه از این جهت نیز حائز اهمیت است که عواطف و هیجانات، نقش عمدۀ‌ای در یادگیری فرد به عهده دارند.

نتایج پژوهش‌های علمی در زمینه تحلیل مسائل تحصیلی و رفتاری دانش‌آموزان در مدارس، نشان می‌دهد که یکی از مهم‌ترین عوامل برای پیشگیری و کاهش مسائل فوق، برقراری رابطه‌ای پرمعنا و حمایت‌آمیز با آنهاست. بدین ترتیب لازم است که در کمک به رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان، مهارت‌های خودشناسی، مدیریت احساس‌ها و هیجان‌ها و چگونگی برقراری روابط مثبت با دیگران در آنها تقویت شود.

ناآشنای بیرون از مدرسه، از عوامل تهدیدکننده زندگی پس از نوجوانی است.

بررسی و مقایسه زندگی تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان در مدارس کشور ما و آنچه در مدارس برخی از کشورهای پیشرفته صدق می‌کند موضوع رشد عاطفی و اجتماعی کودکان و نوجوانان را مورد توجه قرار می‌دهد که یکی از چهار عامل بهزیستی در موفقیت انسان، در کنار رشد شناختی، پرورش جسمی و آموزش مدنی است.

غفلت از موضوع مهم رشد عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان در سال‌های شکل پذیر شخصیت آنان در حالی است که مدارس کشور ما توجهی اغراق‌آمیز به جنبه‌هایی از رشد ذهنی مانند حافظه داشته و بر حفظ کردن مطالب درسی توسط دانش‌آموزان، گذراندن امتحانات پیاپی و کسب نمرات بالا تاکید خاصی دارند. حال آنکه تمرکز انحصاری بر یکی از ابعاد شخصیت و غفلت از سایر ابعاد، مانع برقراری تعادل لازم بین رشد ذهنی عاطفی و اجتماعی و پرورش انسانی وحدت یافته و سالم می‌گردد.

رشد عاطفی و اجتماعی چیست؟

رشد عاطفی فرایند شناخت احساس‌ها، هیجان‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای خویش و آگاهی از رفتارها و روابط بین فردی است. تحقیقات نشان می‌دهد که رشد عاطفی بیش از هر چیز تحت تاثیر کیفیت روابطی است که کودک در طی رشد خود ابتدا با مادر یا سرپرست‌های اولیه خود و بعدها در مراکز مراقبت‌های پیش دبستانی

دانشآموزان در سیاست‌گذاری‌ها و محتوای درسی و هدایت برنامه‌ها و فعالیت‌ها در این جهت را آشکار می‌سازد. این راهبردها شامل اقداماتی در زمینه مدیریت تغییر، بهبود محیط فیزیکی و جو اجتماعی-روانی مدرسه است و برای تسهیل این فرایند بر مهمترین عوامل تغییر یعنی خود دانشآموزان، معلمان و جامعه محلی تاکید می‌کند.

از نکات جالب دراین کتاب این است که نویسنده‌گان تنها به ارائه مجموعه‌ای از پیشنهادهای نظری اکتفا نمی‌کنند بلکه از طریق ارائه و تحلیل نمونه‌های موردی، فرصت‌های ویژه‌ای را که می‌توان در مدرسه برای بهزیستی عاطفی و رشد اجتماعی دانشآموزان به کمک برنامه درسی و فعالیت‌های فوق برنامه ارائه داد، معرفی می‌کند.

در این کتاب دو برنامه رسمی موفق در زمینه کمک به رشد عاطفی و اجتماعی کودکان و نوجوانان در کشور انگلستان تحت عنوان "آموزش شخصی، اجتماعی و عاطفی (PSHE)" و «برنامه شناخت نیازها و الزامات مربوط به رشد عاطفی اجتماعی دانشآموزان (ENABLE)" معرفی می‌گردد.

برنامه آموزشی مدونی برای کودکان و نوجوانان است که به ایجاد نگرش‌ها و ارزش‌هایی در کودکان و نوجوانان در جهت تقویت عزت نفس، بهزیستی و ایجاد مهارت‌های شخصی و اجتماعی کمک می‌کند. شناخت خود و هویت جنسی - حقوق و مسئولیت‌های خود، مقابله با استرس و کنترل خشم، مقاومت و

این کتاب ثمره پژوهش‌ها و تجربه‌های عملی سیمون بليک^۱، نویسنده، آموزش دهنده، حامی و مروج پژوهه مهم «آموزش شخصی اجتماعی و سلامت کودکان و نوجوانان» (PSHE) است که با همکاری و همفکری جولیا برد^۲ و لین گرلاچ^۳، پژوهشگرانی با تجربه‌هایی منحصر به فرد به عنوان معلم، مشاور، بازرس مدارس و روان درمانگر نوشته شده است. این نویسنده‌گان نظرات و دستاوردهای خود را در چارچوب پژوهه‌های «توسعه و آموزش» در انگلستان، ایرلند و سایر نقاط در اختیار «دفتر ملی کودکان» قرار داده‌اند. هدف از تحریر کتاب، بررسی اهمیت سلامت عاطفی و بهزیستی کودکان و توجه دادن مردمیان به این واقعیت است که اگر به نیازهای مربوط به رشد عاطفی و اجتماعی دانشآموزان به صورت مثبت و سازنده پاسخ داده شود، یادگیری و پیشرفت درسی آنان افزایش خواهد یافت. نویسنده‌گان هم‌چنین نقش مهم مدارس را در رشد توانمندی‌های کودکان و نوجوانان، افزایش توان مقاومت در برابر مشکلات و بهبود کارآمدی آنان را مورد تاکید قرار می‌دهند.

شواهد و نتایج پژوهش‌ها و تحلیل‌های موردی در این کتاب، صدای نوجوانان و انتظارات آنان را از بزرگسالان در خانه، مدرسه و جامعه منعکس می‌سازد. و با نشان دادن تصویری از دردها، ناامیدی‌ها، آرزوها و انتظارات نوجوانان، راهبردهای عملی و کاربردی را در مورد گنجانیدن موضوع رشد عاطفی و اجتماعی

پیشگیری و کاهش آن را تشریح می‌کند.

فصل ششم با توجه به اهمیت وجود احساس امنیت در دانشآموزان، به لزوم توانمند ساختن آنان در مورد مدیریت خشم و کاهش استرس اشاره دارد. در این فصل مجموعه‌ای از رویکردها و فنونی معرفی می‌شوند که می‌توان از آنها برای ارتقای آرامش و کاهش تنش‌ها در مدرسه استفاده کرد.

فصل هفتم به لزوم ارائه فرصت‌هایی در مدرسه برای ابراز خلاقیت، ماجراجویی و کسب تجربه‌های تازه به منظور رشد عاطفی و اجتماعی دانشآموزان می‌پردازد و رویکردهایی معرفی می‌شوند که از طریق کمک به بهبود محتوای درسی و فرایند آموزش و پرورش، در تحقق هدف فوق کمک می‌کند.

در فصل هشتم مساله مهم حمایت از دانشآموزان با تشریح برنامه‌هایی جامع در جهت راهنمایی‌های فردی و گروهی مورد توجه قرار می‌گیرد. حمایت از همتایان، لزوم پاسخگویی مدرسه در زمان‌های بحران و مساله ارجاع دانشآموزان برای بهره‌گیری از کمک‌های تخصصی، از موضوعات مطرح شده در این فصل است. وبالاخره آخرین بخش کتاب به رشد حرفة‌ای معلم‌ها و کارکنان مدرسه به عنوان مهمترین و تاثیرگذارترین عوامل سلامت عاطفی و بهزیستی دانشآموزان می‌پردازد و برنامه‌های متعدد کارآموزی برای معلمان به منظور پاسخگویی به نیازهای کودکان و نوجوانان در مراحل مختلف سنی تشریح می‌گردد.

تاب‌آوری، سازگاری با دوره‌های گذار و چگونگی دستیابی به خدمات و حمایت‌های مورد لزوم در خانه، مدرسه و جامعه برخی از موضوعات مطرح شده در این برنامه‌اند.

ENABLE: برنامه‌ای کامپیوتري است که به معلمان و کارکنان مدرسه در درک نیازهای مربوط به رشد عاطفی و اجتماعی دانشآموزان از طریق مشاهده و توجه به رفتارهای آنان کمک می‌کند. این برنامه شامل مجموعه‌ای از دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی است که برای تیم مدیریت مدرسه و معلم‌ها، مسئولین حمایت از کودکان و نوجوانان و اولیا دانشآموزان تهیه شده. تشریح برنامه‌های فوق که در چهار فصل اولیه کتاب ارائه شده آگاهی دست‌اندرکاران و معلمان مدرسه را در زمینه چگونگی برقراری محیط مطلوب و حمایت کننده‌ای برای یادگیری و شناخت رویکردهای آموزشی و تربیتی سازنده افزایش می‌دهد.

و اما تجربه نشان داده است که ارائه موثرترین برنامه‌ها در مدرسه اگر مورد استقبال و حمایت اولیا و جامعه محلی قرار نگیرد، اثر بخشی لازم را نخواهد داشت. به همین جهت در فصل پنجم نقش عمداتی را که مشارکت اولیا، جامعه محلی و نهادهای اجتماعی می‌تواند در بهزیستی دانشآموزان داشته باشد مورد تاکید قرار می‌دهد و با ارائه یک مطالعه موردي، سیاست‌ها و اقدام‌های مدارس در انگلستان را در زمینه یکی از مهمترین مسائل مطرح در آموزش و پرورش امروز یعنی وجود پدیده خشونت در مدرسه و چگونگی

معرفی کتاب توسط دفتر ملی کودکان در انگلستان

نگارش چنین کتابی مرا بسیار خوشحال کرد. کتابی جدی بر اساس داده‌های پژوهشی و در عین حال عملی و قابل استفاده برای معلمان و همه کسانی که با مدرسه سروکار دارند.

سال‌ها پیش خواندن کتاب دانیل گلمن^۱، اولین کتابی که در مورد هوش عاطفی نوشته شده بود مرا به شوق آورد. می‌دانستم که موضوع مهمی مطرح شده و با این که در مورد کاربرد عملی آن اطمینان داشتم به زحمت می‌توانستم نظریه بنیانی آن را دریابم.

من فکر اصلی آن کتاب و برخی از توصیه‌های عملی را با گروهی از نوجوانانی که با آنها در کالج آموزش عالی کار می‌کردم در میان گذاشتیم، اما از آنجا که نظریه‌های آن را به خوبی درک نکرده بودم، نمی‌توانستم آن را به روشنی توضیح دهم. به نظر می‌رسید که

در مجموع، با این که عوامل خانوادگی و فرهنگی را در شکل‌گیری شخصیت دانش‌آموزان و پایه‌گذاری جامعه‌ای سالم نمی‌توان از نظر دور داشت، کتاب حاضر نقش مهم مدرسه را در ارائه ارزش‌ها و تثبیت آنان در زندگی کودکان و نوجوانان آشکار می‌سازد و بر این امر تأکید می‌ورزد که مدرسه حتی می‌تواند وقتهایی را که در طی رشد کودکان و در دوران خردسالی به علت محیط و شرایط نامساعد خانوادگی ایجاد شده است، ترمیم و جبران کند و زمینه را برای برخورداری کودکان از یک زندگی سالم و خلاق و برقراری روابطی مثبت با دیگران، مبتنی بر نوعدوستی و مسئولیت‌پذیری فراهم آورد. امید است تجربه‌های ارائه شده در این کتاب برای مدیران، معلمان و مسئولین آموزش و پرورش کشور ما الهام‌بخش و سودمند باشد و مدارس را در فراهم آوردن فرصت‌های بیشتر برای تأمین نیازها و انتظارات دانش‌آموزان ترغیب نماید. در اینجا لازم می‌دانم از همه عزیزانی که به نحوی در تنظیم و تدوین این اثر همکاری داشته‌اند به ویژه خانم‌ها لیلا کلائی، نسترن نسرین دوست، صنم معصومی و آقای محمد حبیب‌نژاد صمیمانه تشکر کنم.

۱. کتاب فوق توسط نسرین پارسا تحت عنوان هوش هیجانی به فارسی ترجمه شده و توسط انتشارات رشد در دسترس عموم قرار دارد.

نوجوانان تاحدی سردرگم مانده‌اند، بنابراین پیشنهاد کردم که برخی از فعالیت‌های ابتكاری را که در کتاب هوش عاطفی بیان شده بود عملاتجربه کنیم.

خوشحالی من زمانی به اوج رسید که دانشجویان مدتی بعد کارشان را با ساختن کاردستی بی‌نظیری ارائه دادند. آنان در این کار خود "قلب متفکر" و "ذهن احساسی" را تجسم داده بودند.

کتاب حاضر ضمن این که در درک بهتر نظریه به خواننده کمک می‌کند، منبع الهام تازه‌ای نیز خواهد بود؛ زیرا آن چنان خوب توضیح داده شده که موضوع هم هیجان‌انگیز و هم بدیهی به نظر می‌رسد. من براین اعتقادم که این کتاب برای افراد پرکاری که می‌خواهند همه دریافت‌های جدید را در مورد کارکرد ذهن و رشد عاطفی به منظور اثربخشی بیشتر در زندگی کودکان و نوجوانان به کار بینند، بسیار مفید خواهد بود.

جیل فرانسیس

رئیس بخش رشد و پرورش

کودکان

دفتر ملی کودکان

فصل اول

چرا مطالعه این کتاب مهم است

یکی از مشکلات بزرگ مدارس در تقویت رشد عاطفی و اجتماعی دانش آموزان این است که به علت تعداد زیاد داشتن آموزان در کلاس، معلمها فقط به تدریس توجه می‌کنند. اما اگر کودکی گرسنه و یا مضطرب باشد و یا در رشد عاطفی و روانی او وقفه‌ای ایجاد شده باشد، او چگونه می‌تواند در یادگیری دروس خود موفق باشد؟ به همین دلیل لزوم حمایت از رشد عاطفی و اجتماعی کودکان باید برای همگی آشکار شود. ما در صورتی که بفهمیم کودکان و نوجوانان چگونه رشد می‌کنند می‌توانیم سلامت عاطفی و بهزیستی آنان و درنتیجه یادگیری، موفقیت درسی، انتظارات و سلامت آنها را تامین کنیم (برد، ۲۰۰۶).

می شود که مدارس نقشی اساسی در رشد ظرفیت عاطفی کودکان و نوجوانان، در انعطاف‌پذیری و کارآمدی آنان و در نتیجه به بهزیستی عاطفی آن‌ها دارند. عاملی که باعث می‌شود آنان بتوانند برزندگی خود تسلط داشت، آرزوها و انتظارات سودمندی داشته باشند و بتوانند برای ورود به یک زندگی پرتحرک و سالم آماده شوند.

این کتاب براساس پژوهشها و تجربه‌های عملی تعداد وسیعی از افراد متخصص که در مدرسه یا با مدارس کار می‌کنند تدوین شده است، کسانی که ایده‌ها، موفقیتها و مشکلات و دستاوردهای خود را در چارچوب پژوهه‌های توسعه و آموزش در انگلستان، ایرلند و سایر نقاط با ما، (دفتر ملی کودکان) درمیان گذاشته‌اند.

مباحث این کتاب شامل سه بخش اصلی است:

بخش اول – در این بخش نظریه‌ها و شواهد درباره سلامت عاطفی کودکان و نوجوانان مرور می‌گردد؛ این بخش برای همه کسانی که در مدرسه در راستای تقویت بهزیستی عاطفی، رفتار مثبت، پیشرفت تحصیلی و سلامت دانش‌آموزان تلاش می‌کنند، چارچوب مفیدی ارائه می‌دهد. این قسمت از کتاب، خطوط مختلف فکری را به منظور شناخت اقدامات و فعالیتهايی که مدرسه می‌تواند به عنوان روشهای پیشگیری و واکنشی انجام دهد، بر جسته می‌کند.

بخش دوم – مروری به سیاستهای تربیتی انگلستان دارد. با این که این کتاب برای مخاطبین بین‌المللی نوشته شده، این قسمت به این دلیل که در سالهای اخیر سیاستهای مربوط به کودکان در انگلستان

به موضوع اهمیت سلامت عاطفی کودکان و نوجوانان به عنوان مسئله‌ای اساسی، روزیه روز بیشتر توجه می‌گردد. زیرا عواطف و هیجانات مانند نقش مهمی در یادگیری ما به عهده دارند. احساس ما در این زمینه که چه و که هستیم، کاری که انجام می‌دهیم، نحوه ارتباط ما با دیگران، رفتارهای ما، این که چگونه از عهده کارها بر می‌آییم، در انسانی که می‌شویم و دنیایی که می‌آفرینیم، تاثیر دارد. به تازگی پژوهشی این واقعیت را تأکید می‌کند که بهزیستی عاطفی چیزی نیست که به ارث ببریم بلکه به تدریج رشد می‌کند و رشد متعال آن تحت تاثیر رفتارها و نحوه برخورد بزرگسالان با کودکان و نوجوانان و کیفیت رابطه بین آنهاست.

فرانسیس ژیلبرت^۱، نویسنده و معلم در مقاله‌ای که در زمینه هوش عاطفی در سال ۲۰۰۶ نوشته است می‌گوید: "نحوه درک ما از عواطف دیگران و شناخت و کنترل عواطف خودمان، بخش عمده‌ای از رشد است." او در این مقاله اهمیت و نقش اساسی رشد هوش عاطفی دانش‌آموزان در مدرسه را وسیله‌ای برای بهبود رفتار و ارتقای یادگیری می‌داند و درین باره توضیح می‌دهد.

هدف این کتاب بررسی اهمیت سلامت عاطفی و بهزیستی و توجه به این موضوع است که اگر ما به صورت مثبت و سازنده به نیازهای رشد عاطفی و اجتماعی کودکان پاسخ دهیم آنان یادگیری و پیشرفت بهتری در مدرسه خواهند داشت. همچنین توضیح داده

دهند و نیاز آنها را بفهمند. بدیهی است با کمی آموزش مثلا در مورد اعتیاد یا مسئولیت‌های شهروندی نمی‌توان به اهداف سیاستهای ویژه آموزشی دست یافت. درست است که آموزش این موارد مهم است اما مساله بسیار پیچیده‌تر از این است. ما باید تشخیص دهیم که در چه زمان و چگونه در رشد عاطفی و اجتماعی کودکان و فقههایی حاصل شده و دریابیم که چه گامهایی می‌توان برای رشد عاطفی آنان برداشت و چه نوع یادگیری مجدد باید انجام گیرد تا کودکان بتوانند پیش بروند. تنها در سایه برقراری یک رابطه واقعی با کودکان و نوجوانان است که ما می‌توانیم این کار را بدون طرد کردن یا سرزنش آنها به دلیل بروز علائمی از قبیل رفتارهای ضداجتماعی، یا اعتیاد به مواد مخدر و غیره انجام دهیم (برد ۲۰۰۶).

این مساله لزوم تفکر درباره ماهیت کلی و پیوستگی زندگی کودکان و پاسخگویی به نیازهای آنان را به صورت مشارکت آمیز و جامع ایجاد می‌کند و روشن می‌دارد که چگونه ارتقای سلامت عاطفی و بهزیستی، اساس تلاشهای ما برای بهبود نتایج تحصیلی کودکان و نوجوانان است. کودکان و نوجوانان بارها گفته‌اند که در مدرسه فقط در رابطه با مسائل خاصی مانند بروز رفتار خشونت‌آمیز یا اعتیاد و یا موضوعاتی که کمتر با زندگی و تجربه‌های روزمره آنان مرتبط است، آموزش‌هایی دریافت می‌کنند یا مورد حمایت قرار می‌گیرند. "گروه پادزهر" (جنبشی در راستای ارتقای سواد عاطفی) بر این اعتقاد است که سواد عاطفی می‌تواند، نقش مهمی در مقابله با

پیشرفت بسیاری داشته به عنوان مطالعه موردعی گنجانیده شده است. بنابراین مطالعه آن برای سایر کشورها هم می‌تواند مفید باشد. مباحث بخش سوم، فصول سوم تا هشتم کتاب را در بر می‌گیرد که درباره راههای تبدیل نظریه‌ها به عمل است. این فصلها نشان دهنده مجموعه مسائلی در ارتباط با توسعه سیاستهای آموزشی، تعیین خط مشی و ایجاد همیاری است و برخی از ایده‌های آزموده شده و عملی را برای بهبود وضعیت رشد عاطفی و اجتماعی در مدرسه معرفی می‌کند. این ایده‌ها با نقل قول‌هایی از کودکان و نوجوانان و همچنین به عنوان مطالعه‌های موردعی برای ایجاد انگیزه و الهام بخشیدن و یادآوری این نکته بیان شده است که این‌ها مطالبی اضافی نیست بلکه کاملاً مرتبط با توانمند سازی کودکان و نوجوانان برای رشد، بازی و یادگیری توان با اعتماد به نفس و اشتیاق است.

فصل نهم راهنمایی‌هایی عملی و فعالیتهای مقدماتی را برای توجه دادن مدرسه به اهمیت رشد عاطفی و اجتماعی دانش آموزان ارائه می‌دهد. از این مطلب می‌توان در جلسات آموزش ضمن خدمت، در شوراهای معلمان و یا در هر دو مورد بهره برد.

مشارکت همگانی مؤثر

کودکان و نوجوانان در حیطه‌های آموزش، سلامت و خدمات حمایتی به افراد بزرگسالی نیاز دارند که آنها را حمایت کنند، مرزها و محدودیتهایی برای آنها قائل شوند، آنها را درک کنند، به آنان گوش

مسائل متعددی که جوامع ما با آن روپرورست، داشته باشد زیرا افراد را قادر می‌سازد که:

■ راههایی برای احساس تعلق به دیگران بیابند و از رابطه خود برای پردازش احساساتی استفاده کنند که ممکن بود در غیر این صورت آنها را به خاطر خشم و یا کناره‌گیری از جمع یا به خاطر یاس و نامیدی بیازارد.

■ بتوانند با احساساتی کنار آیند که در صورت بی توجهی به آنها ممکن است کسب اطلاعات جدید و دستیابی به حالات عاطفی مانند کنجکاوی، مقاومت و خوشحالی را که تجربه یادگیری غنی تری است دشوار کند.

■ در فعالیتهايی که بهزیستی جسمی و عاطفی را تقویت می‌کند مشارکت کرده و بتوانند درباره مسائل بسیاری با یکدیگر صحبت کنند به طوری که از رفتارهایی مانند زورگویی به همکلاسیها یا سایر رفتارهای خودآسیبی دوری کنند.

در ادامه چند نمونه از تجربه‌های واقعی زندگی تشریح می‌گردد که در آن استفاده از روش‌هایی براساس مسائل صوری ممکن است موفقیت چندانی نداشته باشد، مگر این که با حمایت از کودکان و شناخت عواطف و سعادت عاطفی توأم باشد.

مثال ۲

کودکان و نوجوانانی که تجربه فقدان یا تالم شدید به خاطر جدایی یا طلاق اولیا خود یا از دست دادن آنها را دارند ممکن

مثال ۱ - زورگویی

کودکانی که آزار دیده و مورد سوء استفاده قرار گرفته‌اند معمولاً به آزار و اذیت سایر کودکان و اعمال رفتارهای زورگویانه می‌پردازند. واکنش موثر، شامل پاسخی فوری به رفتار آزارگرایانه، حفظ امنیت افرادی که مورد آزار قرار گرفته‌اند و اخذ تعهد قطعی از نوجوان برای توقف زورگویی است تا کودک یا نوجوان قلدر درباره رفتار خود احساس مسئولیت کرده و آن را جبران کند.

این رویکرد باید توام با حمایت درازمدت برای تشخیص و درمان هر نوع ناراحتی ریشه‌دار و درمانگی عاطفی باشد که کودک را به بروز رفتارهای آزارگری و ضد اجتماعی می‌کشاند. به طور مثال، آیا کودک در طی رشد عاطفی و اجتماعی خود دچار وقهه و گسیختگی بوده که در این صورت قطعاً به کمک بزرگسالان برای تقویت احساس همدلی یا کسب مهارت‌هایی برای کار با دیگران نیاز خواهد داشت.